

XLIII. zasedání Akademického sněmu Akademie věd České republiky

Praha 12. prosince 2013

Bod programu: 3

**INFORMACE O PŘÍPRAVĚ HODNOCENÍ VÝZKUMNÉ
A ODBORNÉ ČINNOSTI PRACOVIŠŤ AV ČR
ZA LÉTA 2010–2014**

Principy hodnocení výzkumné a odborné činnosti pracovišť AV ČR za léta 2010–2014

Úvod

Cílem předkládaného materiálu je informovat Akademický sněm AV ČR o navrhovaných principech a stavu příprav nadcházejícího hodnocení Akademie věd ČR, a to jak v pracovní skupině Vědecké rady AV ČR, tak v pracovní skupině Akademické rady AV ČR. Jedná se o návrh jednotlivých kroků hodnocení, které byly a jsou předmětem diskuse v pracovních skupinách. Vědecká rada AV ČR projednala dne 31. října 2013 (a po diskusi schválila všemi hlasy přítomných členů) principy hodnocení obsažené v tomto dokumentu. Diskuse o principech hodnocení proběhne také na poradě ředitelů pracovišť AV ČR 28. listopadu 2013.

Následující text shrnuje principy, na nichž stojí návrh hodnocení, a jejich zdůvodnění. Bližší výklad bude jako úvod k diskusi prezentován na jednání Akademického sněmu AV ČR 12. prosince 2013 ústně.

Cíle hodnocení

Cílem periodického hodnocení ústavů Akademie věd ČR je získat:

- objektivní kvalitativní a kvantitativní informace o postavení vědy a úrovni jejích výsledků v AV ČR v národním, evropském a světovém kontextu, a to jak diferencované (rozlišení týmů a pracovišť podle kvality), tak souhrnné (Akademie věd ČR jako celek),
- podklady pro strategické řízení Akademie věd ČR jako celku, včetně financování ústavů jako jednoho z dílčích aspektů řízení,
- zpětnou vazbu pro řízení jednotlivých pracovišť AV ČR a týmů (specifikace silných a slabých stránek týmů a pracovišť).

Zveřejněním závěrů a realizací kroků vedení Akademie věd ČR z nich vyplývajících bude naplněn požadavek odpovědnosti při nakládání s veřejnými prostředky.

Principy hodnocení

Principy hodnocení vycházejí ze zkušeností předchozích hodnocení v Akademii věd ČR a některých dílčích zkušeností ze zahraničí. Některé z těchto principů představují změny ve struktuře hodnocení, umožňují však zachovat pozitivní rysy předchozích hodnocení a eliminovat nedostatky.

1. Dvoufázové hodnocení

Hodnocení proběhne ve dvou odlišně zaměřených fázích.

- **První fáze – peer review vědeckých výstupů a výsledků.** V rámci oborů a oborových skupin (viz bod 3) bude hodnocena *pouze kvalita vědeckých*

výstupů a výsledků¹ předložených týmy, a to v mezinárodním kontextu, bez vztahu k fungování pracovišť.

- Výstupem první fáze hodnocení budou *kvalitativní profily týmů* získané rozřazením vědeckých výstupů do čtyř, popř. pěti kvalitativních skupin podle jejich úrovně ve srovnání s úrovní evropskou a světovou².
 - Týmové výsledky budou jednotlivě rovněž zařazeny na kvalitativní stupnici, mimo profil kvality výstupů.
 - Hodnocení v daném oboru provede *panel zahraničních odborníků* v tomto oboru.
- **Druhá fáze – peer review pracovišť.** Výsledky hodnocení týmů v první fázi budou vstupem do druhé fáze a budou začleněny do kontextu hodnocení ostatních aspektů činnosti týmů a pracovišť³.
- Budou hodnoceny ty aspekty činnosti týmů a pracovišť, jejichž posouzení nebylo součástí první fáze, a to zejména:

pracoviště jako celek: úroveň manažerského řízení, kvalifikační růst, finanční aspekty (zdroje versus výstupy), vzdělávací činnost (výuka, vedení doktorandů), popularizační činnost, externí spolupráce, grantová a projektová aktivita, ocenění vědeckou komunitou (zvané přednášky na konference klíčové v oboru), vydávání vědeckých časopisů, infrastruktury (knihovny, sbírky, databáze, ...),

týmy: sebehodnotící výzkumná zpráva, výzkumný plán, složení a způsob práce týmu, vzdělávací činnost, popularizační činnost, externí spolupráce, grantová a projektová aktivita, ocenění vědeckou komunitou, posouzení podílu týmů na výsledcích hodnocených v první fázi.
 - Výstupem bude textová zpráva charakterizující kvalitu týmů pracoviště a pracoviště jako celku v jednotlivých aspektech i celkově a obsahující doporučení. Výstupem druhé fáze mohou být rovněž profily rozdělení týmů a pracoviště do kvalitativních skupin podle různých aspektů⁴.
 - Hodnocení pracovišť provedou komise s mezinárodním složením, včetně domácího zastoupení⁵. K dané komisi budou přiřazena pracoviště s podobným zaměřením⁶.
 - Součástí druhé fáze bude hloubkové prezenční hodnocení pracovišť.

¹ **Terminologická poznámka:** *Výstupem* se rozumí jednotlivá publikace (článek v časopisu, kapitola v knize, ...), aplikační výstup (užité vzor, patent, ...) apod. *Výsledkem* je závěr vědeckého bádání v určité oblasti (nový poznatek, objev, ucelená teorie, experimentální potvrzení teorie či hypotézy, ...). Vědecký výsledek může tedy být dokumentován i sérií vědeckých výstupů, ale třeba i jen jedním výstupem (zejména v humanitních oborech např. kniha).

² Profilem se rozumí rozdělení relativních četností výsledků ve skupinách podle srovnání s mezinárodním standardem (kvalitativní skupiny jsou součástí diskuse vycházející ze zahraničních zkušeností).

³ Druhá fáze v podstatě odpovídá minulému hodnocení, s tím rozdílem, že hodnocení publikačních a citačních údajů komisemi je nyní nahrazeno oborovým kvalitativním profilem.

⁴ Jde o aspekty ověřené v předchozím hodnocení.

⁵ Česká účast je nutná z hlediska posouzení kvality týmů a pracovišť v národním kontextu. Je vhodné, aby někteří z hodnotitelů v první fázi byli členy komisí ve fázi druhé za účelem zajištění kontinuity.

⁶ Například model podobný předchozímu hodnocení.

Zdůvodnění: Dvoufázové hodnocení je nutné vzhledem k nově koncipovanému *kvalitativnímu* způsobu hodnocení vědeckých výstupů a výsledků, odlišnému od způsobu hodnocení ostatních aspektů činnosti týmů a pracovišť. Dvoufázovost umožní:

- objektivně posoudit kvalitu vědecké činnosti týmů (výstupy a výsledky) a její srovnání s evropskou a světovou úrovní – první fáze,
- posoudit kvalitu dalších aspektů činnosti týmů a pracovišť (přínos pro společnost, mezinárodní spolupráce, grantová činnost, vzdělávací činnost, úroveň řízení, personální struktura a kvalifikační růst, efektivita využití prostředků, podíl pracovišť na výsledcích získaných ve spolupráci) – druhá fáze.

2. Informované peer review

Základem obou částí hodnocení je informované peer review založené v první fázi na posouzení kvality konkrétních výstupů a týmových výsledků, s využitím kvantitativních údajů (typicky publikační a citační údaje, kvalifikovaně provedená bibliometrie), v druhé fázi opřené o závěry hloubkového prezenčního hodnocení.

3. Oborové hodnocení

Úroveň výstupů a výsledků vědeckých týmů bude v první fázi hodnocena *v rámci oborů* (soustředěných do *oborových skupin*) *panely zahraničních hodnotitelů*. Jedná se o podstatnou obsahovou změnu oproti minulému hodnocení, prováděnému *komisí a posuzovateli v rámci sekcí pracovišť*.

Zdůvodnění: Oborový princip umožňuje:

- respektovat oborová specifika vědních disciplín jak při hodnocení kvality úrovně výstupů a výsledků, tak při následném hodnocení efektivnosti využití finančních prostředků (publikační zvyklosti, způsoby spolupráce, nákladovost výzkumu – např. experimentální náročnost),
- získat kvalitativní profily týmů srovnáním s evropskou a světovou úrovní (1. fáze); takové srovnání je možné pouze v rámci oboru.

Zatímnní návrh pracuje s oficiálním oborovým členěním OECD, které po redukci respektující vědecké zaměření ústavů Akademie věd ČR zahrnuje 26 oborů sdružených do 5 oborových skupin. Každému oboru jsou přiřazeny kategorie podle Journal Citation Reports (WoS) pro účely bibliometrie. Tým bude zařazen do oboru na základě přihlášky předložené ústavem.

4. Oddělené hodnocení a financování

Hodnocení proběhne bez vazby na financování⁷. Financování je záležitostí manažerských rozhodování.

⁷ Jedním z výstupů hodnocení však bude i informace o využívání finančních prostředků ve vztahu k finanční náročnosti výzkumu a dosaženým výsledkům. Zprávy, které budou výstupem hodnocení, však nebudou obsahovat doporučení finančního charakteru.

5. Transparentnost

Výsledky hodnocení budou zveřejňovány v rámci Akademie věd ČR, závěrečné výsledky budou vhodnou formou prezentovány na veřejných webových stránkách Akademie věd ČR. Zveřejnění výsledků hodnocení:

- posílí kvalitu posudků i celého hodnocení,
- umožní případnou operativní komunikaci hodnotitelů s ústavu (ve druhé fázi).

Dílčí zásady hodnocení

Z výše formulovaných principů vycházejí dílčí zásady pro následující oblasti:

- oborové členění, definice kvalitativních skupin,
- sestavení týmů: definice týmu, definice „výzkumného pracovníka“ pro účely hodnocení,
- náležitosti přihlášek k hodnocení: podklady pro první a druhou fázi,
- sestavení hodnoticích panelů pro první fázi,
- sestavení komisí pro druhou fázi,
- požadavky na zpracování bibliometrické zprávy,
- obsahové instrukce a organizační pokyny pro práci panelů a komisí.

Dílčí zásady jsou ve fázi zpracování.

Rámcový harmonogram

Hodnocené období: 1. 1. 2010 – 31. 12. 2014

Příprava dokumentace: do 30. 6. 2014

Odevzdání dokumentů za pracoviště AV ČR: do 31. 3. 2015

Dopad výsledků hodnocení na financování pracovišť: od 1. 1. 2017

Pozn: Knihovna AV ČR, v. v. i., a Středisko společných činností AV ČR, v. v. i., budou hodnoceny samostatně a dle jiného harmonogramu.